

Za gospodarje

Maribor, dne 7. aprila 1937.

Nekaj odgovora čebelarjem-prevoznikom.

(Piše čebelarški strokovnjak.)

Ptujsko kakor tudi Krško in Mursko polje, ki je za razvoj naprednega čebelarstva po svoji legi kakor nalašč ustvarjeno za setev medonosnih rastlin, posebej poznih, je bilo tudi v starih časih središče spodnještajerskih čebelarjev.

Kakor vsepovsod, kjer je narava dala te prirodne dobrine nektarja, mane in hoje, je cvetela in napredovala ta plemenita in dobičkanosna gospodarska panoga, ki je že znana iz časov pred Kristusom. Saj so čebele gojili stari Slovani, Germani, Grki, Rimljani, Egipčani, azijska plemena in še drugi, seveda dokaj enostavno, vendar je tudi čas prinesel, da se je ta panoga gospodarstva razvila do današnje zavidne stopnje.

Tudi z napredkom čebelarstva je bilo potrebno urediti pasiščne razmere in obenem zaščititi domače čebelarje od tujih, to pa vsled tega, da so čebelarji, kjer je prenehala paša, bili primorani stikati po novih pasiščih za svoje rejenke. V tem oziru je tudi zakonodaja posameznih držav uredila ta vprašanja ter izdajala tozadevne zakone in uredbe, ki so omejevale število pripeljanih panjev v tuje kraje.

Ni res, kakor je trdil akcijski odbor za zaščito stoletnih pravic prevoznikov na svojem zborovanju dne 14. 2. 1937 v Ljubljani, radi ukinitve uredbe o prevozu čebel v ajdovo pašo ter za zaščito njihovih stoletnih pravi, da je prevoz čebel v pašo bil popolnoma svoboden in da se je po svobodni volji moglo prevažati in pripeljati v druge kraje neomejeno število družin, temveč je že bivša avstro-ogrška zakonodaja izdala tozadevne zakone, kakor je zakon z dne 8. 4. 1775 za Spodnjo Avstrijsko in Moravsko, zakon z dne 30. 4. 1796 za Češko, zakon z dne 18. 7. 1897 za Gorico in Gradiško in zakon z dne 30. 7. 1799 za Koroško. — Torej iz tega se vidi, da je prevoz čebel v paše bil z zakoni omejen in da ni obstojala popolna svoboda. — Na

Spodnjem štajerskem tedaj ni cvetelo prevažanje čebel v pašo in vsled tega ta dežela ni bila zaščitená s posebnim zakonom.

Vsi ti zakoni so bili gotovo znani članom akcijskega odbora v Ljubljani, saj so stari in izurjeni čebelarji, celo strokovnjaki in so gotovo v čebelarški književnosti in po časopisih tu- in inozemskih morali biti o tem poučeni.

V Ljubljani so posebej naglašali, da je slavni naš čebelarški strokovnjak in učitelj Janša izdelal poseben voz za prevažanje čebel v pašo. Res je, da je bil že za Janše običaj, prevažati čebele v paše, pa vendar samo v domačem kraju na manjše razdalje, ne pa iz dežele v deželo. Tudi domači čebelarji so na hrbtu prenašali čebele v pašo, vendar prenos ni mogel biti daljši kakor za par ur hoda.

Ko se je po vojni čebelarstvo v dravski banovini hitro dvigalo in pomnožilo, je nastalo pomanjkanje paše v domačem kraju, vsled česar so začeli večji čebelarji prevažati svoje čebele tudi v bolj oddaljene kraje. Nastali so čebelarji, ki jim ni čebelarstvo postranski poklic, temveč so nastali obrtniki čebelarji, ki jim je čebelarstvo edini vir dohodkov. Najprej so začeli oblegati Krško polje, ki je bilo v zadostni meri posejano z ajdo in kjer je že čebelarstvo domačinov bilo na visoki stopnji. Vsled prevelike množine pripeljanih čebel v pašo je domače čebelarstvo utrpelo velikansko škodo in so tudi velika čebelarstva na ta način propadla.

Konečno je prišlo tudi na vrsto Dravsko in Mursko polje, ki je tudi vsled prevelikega števila pripeljanih čebel v ajdovi paši začelo propadati. Na Dravsko polje se je začelo komaj prevažati v pašo l. 1926.

V začetku so domači čebelarji in prevozniki, ker ni bilo pripeljano veliko število, živeli v najlepšem miru. Polagoma, ko se je začel dovoz tujih čebel stopnjevati in ker prevozniki niso hoteli uvideti zahteve in upravičene želje domačinov čebelarjev, ker so svoje panje postavljali v neposredno bližino domačih čebelnjakov,

se je rodilo sovraštvo med domačini in prevozniki.

Prevozniki čebelarji takoj po razvoju čebel v spomladanski paši pripeljejo svoje čebele na bolj izdatna pasišča in se vsled tega tudi čebelne družine hitreje razmnožujejo. Naše pa, ki so navezane le na sadno drevje, akacijo, nekaj lipe in kostanj ter na travne cvetlice, daleč zaostajajo za prevaževalčimi. Po začetku cvetenja ajde se opomorejo in je to edini moment za nagli razvoj čebelnih družin.

Če bi tudi hotel naš kmet čebelar prevažati čebele iz kraja v kraj, mu to ne dopušča gospodarsko-financijski položaj, ker nima ne denarja, ne urejenih panjev za prevoz. Tudi sedanja gospodarska kriza mu ne dopušča, ker včasih nima niti toliko, da bi si kupil najpotrebnejše za preživljanje, niti da bi plačal državne davščine.

Ta okoliščina, da prevaževalec pride v naše kraje z močnimi družinami in neoziraje se na domače čebelarje in čebelnjake in na prejšnje pasiščne razmere, ima kot posledico, da se pri menjanju paše vsled vremenskih vzrokov (obilan dež, veter in suša) pojavlja ropanje in da si močne družine, želeč si priskrbeti zadostno zalogo hrane za zimo, oropajo šibke domače čebelne panje.

Slabo se godi gornjesavinjskemu kmetu in delavcu.

(Dopis iz Noveštitve pri Gornjemgradu.)

V letih, ko se krize nismo poznali, je bila trgovina z lesom pri nas v takem razmahu, da molokje. Velike množine raznovrstnega, okroglega, tesanega in rezanega lesa se je izvozilo proti Kamniku, kjer so ga tamošnji lesni trgovci pokupili. Vozniki so noč in dan vozili to blago proti Kamniku. Pozimi so drvarji spravljali les k cesti v dolino, vozniki pa so ga vlačili. Slišalo se je celo zimo bobnenje lesa, zabijanje klinov, klci voznikov . . . Bilo je prav veselo, prijetno in živahno življenje. Kmet je les in živino lahko in dobro prodal, dobil denar, plačal davek, hlapcu in dekli dal o Božiču kar jima je šlo, sebi in svoji družini poskrbel, kar je bilo potrebno, pa še kakšen glašček si ga je lahko privesčil. Delavec, obrtnik in trgovec je tudi dobro zaslužil, tako da ni bilo nikjer pomanjkanja.

Ceprav smo tako skriti in od sveta odtrgani, nas je našla kriza, ta najhujša bolezen in nadloga današnjega časa, kateri se na nobeden način ne moremo ustaviti ali jo kam pognati. Težko je našemu kmetu. Prezadolžen je, rekli bi: ne vidi več iz dolgov. Precej jih je, ki bi šli že na boben, na cesto bi bili vrženi s svojo družino, ko ne bi bilo kmečke zaščite. Pa tudi kmečka zaščita in črtanje polovice dolga nekaterim ne bo pomagalo, ker nimajo kje vzeti za obroke in obresti. Nekateri dolgujejo davčni upravi že kar težke svote. Ne morejo plačati, čeprav bi nekateri radi. Vrh tega je bila letina, edina nada in up kmeta, tako slaba, kakor malokatera leta. Zito je slabo vrglo, sadja pa sploh ni bilo. Tudi krompir je bil v splošnem slab.

Ravno takšno gorje muči delavca. Nima dela in ne zasluži. Kadar pa kaj zasluži, je komaj za revno življenje. Otroci dostikrat zaman stezajo roke proti njemu. To ga boli v srce. Nič kaj prida ni tudi za obrtnika in trgovca. Lahko bi rekli: Za bolezen so zdravila, za to krizo jih pa ni. In vendar nas vzdržuje upanje, da se bo temna in mračna sedanost za našega delavca in kmeta nehala ter da bodo zopet prišli časi lepši in boljši, jasen solčni dan.

Ivo Z. N.

Ljudski pravnik.

Terjatev revnega rudarja nasproti kmetu. I. J. v š. — Leta 1930 ste posodili kmetu 10,000 Din, od katerih Vam še dolguje 6000 Din; ste upokojen rudar, brez lastne strehe in vprašate, ali imate pravico terjati ves ostanek ali pa morda zadene znižanje po uredbi o likvidaciji kmetskih dolgov tudi Vašo terjatev. — Navedena uredba za kmetske dolge nasproti siromašnim upnikom, ki nimajo svoje imovine, niti drugih dohodkov za nujno vzdrževanje. Siromašnost mora ugotoviti sodišče na upnikovo (torej Vašo) zahtevo.

Plačilo prvega obroka — komu in kedaj. F. R. v K. — O tem smo že pisali. Priporočamo Vam, da »Gospodarja« malo bolj pazljivo prebirate, kajti za ponavljanje nam primanjkuje prostora. Odplačilni obrok morate nakazati Priv. agr. banki in to čimprej ter lahko s čekovno položnico.

Prepovedana uporaba poti z njive do doma. M. K. v š. — Vaš sin je pred štirimi

leti priženil njivo, s katere vodi do Vašega doma (dvorišča) le ena pot, ki se je že 100 let uporabljala, a je v lasti Vašega mejaša, ki je to pot Vašemu sinu prepovedal in celo vložil tožbo po odvetniku. Vprašate, kaj Vam je storiti, da pridete do pravice vožnje. — Ako se je prepovedana pot res že 100 let splošno odn. javno uporabljala, je mejaš ne more prepovedati. Ako pa pot ni še priposestovana, bo mejaš s tožbo žal uspel. Proti ocenitvi spornega predmeta na 6000 Din se ne morete braniti, čeprav je očitvidno pretirana. Opozarjamo Vas na zakon o dovoljevanju poti za silo. Ta določa, da more lastnik nepremičnine, katera nima za redno obdelavo in rabo potrebne potne zveze z javnim potnim omrežjem, bodisi da sploh ni nobene potne zveze ali pa da je le nezadostna, zahtevati sodno dovolitev zasilne poti preko tujih nepremičnin — seve proti primerni odškodbi.

Nova cenitev prevzetega posestva. L. B. — Ko ste l. 1931 prevzeli posestvo, je bilo tako visoko cenjeno, da boste z ozirom na sledeči splošni padec cen le težko zmogli plačilo dednih odpravščin. Vprašate, ali se da posestvo na novo preceniti in dote znižati. — Uredba o likvid. kmet. dolgov določa, da sme dolžnik dedič ali sopogodnik, ki misli, da je dobljena nepremična imovina, iz katere se mora izplačati drugim dedičem ali sopogodnikom dedščina ali nasledstvo v denarju, izgubila več ko 25% svoje vrednosti v času, ko je dolg nastal, zahtevati do 26. septembra 1937, naj sodišče ta dolg sorazmerno z zmanjšano vrednostjo te nepremične imovine zniža. Ta znižba ne sme presegati 50% prvotnega dolga. Nadalnje vprašanje, ali je dote tudi pod zaščito, smo že ponovno zanikali.

Izplačilo dedščine po bratu iz Amerike. M. N. v V. — Radi bi natančnejše podatke o premoženjskih in drugih prilikah v Ameriki umrlega brata Vašega najemnika ter pospešili izplačilo dedščine. — Na sodišču, kjer smo se tudi mi informirali, nimajo nikakih podatkov, marveč ima spise Izsledniški komisariat v Zagrebu, ki splošno urejuje vse zapuščinske stvari z Ameriko. Zato se morate obrniti nanj, zlasti tudi s prošnjo, naj čimprej izposluje izplačilo dedščine.

Mornarica namesto zrakoplovstva. R. F. v T. — Na lanskem naboru ste bili potrjeni za zrakoplovstvo. Vi bi raje služili

pri mornarici in vprašate, ali je še čas, da to dosežete. — Čas za redno vlaganje takih prošenj ste že zamudili. Zato Vam svetujemo, da takoj napravite prošnjo neposredno na ministra vojne in mornarice; kolekujte jo s 5 Din, nadaljnih 20 Din (v kolkih) priložite za rešitev. Morda uspete.

Prejemki pomočnika za odpovedni čas. P. J. v B. — Med službovanjem ste zboleli, morali za tri tedne v bolnico, ko ste ozdraveli Vas pa delodajalec ni hotel več sprejeti na delo ter Vam plačal mezdo za 14 dni naprej. Vašo zahtevo, da Vam plača tudi odškodnino za hrano in stanovanje skozi 14 dni, je delodajalec odklonil. Vprašate, ali je ta zahteva upravičena. — Očitvidno ste obrtni pomočnik. Ako ste pred boleznijo služili najmanj mesec dni, prestane službeno razmerje šele po odpovedi, ki znaša najmanj 14 dni. Ako ste imeli poleg mezde v gotovini izgovorjeno tudi hrano in stanovanje, Vam mora delodajalec dati tudi odškodnino za oboje skozi 14 dni. Opozarjamo Vas, da morate eventualno tožbo pred sodiščem vložiti najkasneje v šestih mesecih počenši z dnem odpusta iz službe.

Pretirana odmera obrtnega davka in zaščita. A. S. pri Sv. P. — V letih 1930 do 1932 je davčna uprava pri odmeri obrtnega davka računala Vaše zadevne dohodke pretirano visoko. Radi tega presegajo — na papirju — ti dohodki one iz kmetijstva. Vprašate, ali Vam vzlic temu gre zaščita in kako bi se dala pretirana odmera popraviti. — Zaščita Vam gre le, ako izvirajo in so tudi že ob času zadolžitve izvirali Vaši obdavčeni dohodki pretežno iz kmetijstva. Uredba predpisuje, da si mora občinsko oblastvo ob izdajanju potrdil, da je kdo kmet, priskrbeti podatke o višini posameznih dolžnikovih obdačb od pristojne davčne uprave. Iz tega izhaja, da so merodajni podatki davčne uprave, čeprav morda ne odgovarjajo resničnim dohodkom in trpite Vi vsled tega dvojno škodo. Kolikor vemo, so se sodišča doslej držala podatkov davčnih uprav, čeprav jih občinska oblastva v posameznih slučajih niso hotela priznati kot pravilne, ker so bili pretirani. Več kmetov-dolžnikov se je pritožilo na višje sodišče. Ako bo slednje zavzelo Vam ugodno stališče, bomo to objavili.

Prodaja lesa iz lastnega gozda. Isti. — Vprašate, ali se prodaja lesa iz lastnega

gozda šteje med dohodke iz kmetijstva. — Po pravem so to dohodki iz kmetijstva. Ako pa ste morda hkratu trgovec z lesom, je nevarnost, da Vam davčna uprava to všteje med dohodke iz lesne trgovine. Braniti se morate s pritožbo proti davčni odmeri vsaj naprej; za nazaj pa težko kaj doseči, ker so vse odmere pravomočne. Morda Vam davčna uprava izjemoma tudi za prejšnja leta izstavi novo, faktičnemu stanju odgovarjajoče potrdilo; v zakonu to žal ni predvideno.

Zaščita kmetijske posestnice — žena obrtnika. A. S. — Vprašate, ali gre Vaši ženi, ki je do polovice solastnica posestva in na njem dela, zaščita, ako se Vi bavite tudi z obrtjo. — V tem slučaju se seštejejo dohodki iz ženine polovice posestva in iz Vaše polovice in če ti skupno presegajo dohodke iz obrti, je žena zaščitená, ako pa so dohodki (po davčni odmeri) iz obrti višji, pa tudi žena zgubi zaščito.

Zaščita pri zapuščinski razpravi zamolčanega dolga. R. P. v S. — Vaša žena je leta 1930 pri zapuščinski razpravi po prvem možu zamolčala, da dolguje neki upnici 14.000 Din, ker jo je slednja za to prosila, češ, da bo morala sicer plačati rentnino. V zahvalo noče sedaj ta upnica priznati 50% znižanja in grozi s tožbo. Vprašate, ali velja za ta dolg znižanje ali ne. — Ako je Vaša žena kmetica, se dolg zniža, kakor smo to že v »Ljudskem pravniku« obrazložili. Zamolčanje pri zap. razpravi ne bo imelo kvarnih posledic. Ako je plačan prvi obrok znižanega dolga se tožbe ni treba bati. Upnica mora izstaviti novo obveznico!

Gospodarska obvestila.

Naša zunanja trgovina je bila v mesecu februarju visoko aktivna. Izvoza iz naše države je bilo za 419 milijonov dinarjev, uvoza pa le za 204 milijone. Tako se je izvoz dvignil od februarja lanskega leta kar za 94%. To je največji izvoz v zadnjih petih letih. Uvoz pa je v istem času narastel le za 40 milijonov ali za 14%. V V obeh mesecih, v januarju in v februarju, pa je naš izvoz znašal 821 milijonov ali za 317 milijonov več kakor v teh dveh mesecih lani. V odstotkih je to 63%. Uvoz pa je v obeh mesecih znašal 6.5 milijonov, lani pa 636 milijonov. Tako je bila naša trgovinska bilanca v prvih dveh mesecih te-

ga leta aktivna za 166 milijonov dinarjev, dočim je bila lansko leto aktivna le za 134 milijonov Din.

Tržna poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg v soboto 3. aprila so pripeljali 38 komadov zaklanih svinj. Svinjsko meso je bilo po 10—13 Din, slanina 13—14. Kmetje so pripeljali 1 voz sena 46, 1 otave 40, 28 voz krompirja 0.75—1.50, 32 vreč čebule 1—2. Česen 4—8, zelje 1—4, kislo zelje 3. kislá repa 2, sarfijola 2—12, radič 1 kg 10—12, glavната salata 1 kg 10—12, hren 7—9. Jabolke 5—10, hruške 7—9, slive 5—9, celi orehi 7—8, luščeni 20—22 Din. Na trgu je bilo pet vreč pšenice po 1.50, 4 rži 1.25—1.50, 3 ječmena 1.50, 6 koruze 1—1.25, 5 ovsá 0.75—1, 4 prosa 1.25—1.50, 6 ajde 1, 3 prosenega pšena 3.50—4, 4 ajdovega pšena 3.50—4, 6 fižola 1.50—3. Smetana 8—10, mleko 1.50—2, sirovo maslo 22—26, čajno maslo 26—30, jajca 0.30—0.60, Prinesli so 108 kokoši 18—25, 216 piščancev 20—55, 2 gosi 40, 9 puranov 35—70, 10 domačih zajcev 8—20, 10 kozličev po 35—55 Din.

Mariborski živinski sejem 30. III. 1937. Prignanih je bilo 20 volov in 79 krav. Cene so bile za 1 kg žive teže: poldebeli voli 3.50 do 4 Din, plemenski voli 3.25 do 4 D, klavne krave debele 3.50 do 4 Din, plemenske krave 2.75 do 3.50, krave za klobasarje 2 do 2.15 Din, molzne krave 2.60 do 3, breje krave 2.75 do 3.25 Din, mlada živina 3.75 do 4.50 Din. Prodanih pa je bilo 66 glav.

Poročilo s sejma v Kranju z dne 30. III. Cene živine so bile naslednje: voli 1. vrste 5.50 Din, 2. vrste 5 Din, 3. vrste 4.50 Din za 1 kg žive teže; telice 1. vrste 5.50 Din, 2. vrste 5 Din, 3. vrste 4.50 Din; krave 1. vrste 5.58 Din, 2. vrste 4.50 Din, 3. vrste 3.75 Din; teleta 1. vrste 8 Din, 2. vrste 7.50 Din; prašiči špeharji 8.50 Din, prašiči pršutarji 7.50 Din. — Od zadnjega sejma so se cene živine nekoliko spremenile. Cena telic 1. vrste se je dvignila za 0.50 Din pri kg, cena krav 1. vrste za 1 D, 2. vrste pa za 0.50 Din pri kg. Prav tako se je dvignila tudi cena telet 1. vrste za 1 Din, 2. vrste pa za 1.50 Din pri 1 kg. Cena prašičev špeharjev je padla za 0.50 Din, med tem ko se je cena prašičev pršutarjev dvignila za 0.50 Din pri kg.